

مؤسسه آموزش عالی علامه نایینی
حوزه پژوهشی و تحصیلات تکمیلی

دَفترچه

قوانین و دستورالعمل نحوه نگارش گزارش و ارائه شفاهی

درس سمینار (کارشناسی ارشد)

بهار ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۴		مقدمه	۱-۳
۴		نحوه اجرای درس سمینار	۲-۳
۵		ارائه کتبی سمینار	۳-۳
۵		کنترل کیفی گزارش سمینار	۱-۳-۳
۵		اجزاء و ساختار گزارش سمینار	۲-۳-۳
۶		فرمت محتوای گزارش سمینار	۳-۳-۳
۷		طول گزارش	۱-۳-۳
۷		واژه‌های خارجی در متن فارسی	۲-۳-۳
۷		پاورقی‌ها	۳-۳-۳
۷		معرفی علائم و متغیرها در متن	۴-۳-۳
۷		فرمول‌ها و روابط	۵-۳-۳
۷		واحدها	۶-۳-۳
۷		جدول‌ها	۷-۳-۳
۸		شکل‌ها و نمودارها	۸-۳-۳
۸		نتیجه‌گیری	۹-۳-۳
۸		مراجع	۱۰-۳-۳
۸		ارائه شفاهی سمینار	۴-۳
۹		ساختمندی ارائه	۱-۴
۹		خصوصیات ارائه کننده سمینار	۲-۴
۱۰		شیوه سخنرانی ارائه کننده	۳-۴

۱- مقدمه

دانشجویان کارشناسی ارشد در کلیه رشته‌ها طبق بخشنامه شماره ۹۰/۶۹۰۸۵ مورخ ۱۳۹۰/۰۹/۲۰ موظف به اخذ و گذراندن درس سمینار به ارزش دو واحد می باشند. هدف از این درس و چگونگی اجرای آن در ذیل بیان گردیده است. امید است دانشجویان با توجه دقیق و اهتمام به موارد قید شده در این راهنما درس سمینار را با کیفیت مناسب گذرانیده و آموخته-های آن‌ها در این درس بتوانند در سایر ارائه‌های کتبی و شفاهی چه در حین تحصیل و چه بعد از آن مفید واقع شود.

۲- نحوه اجرای درس سمینار

این بخش به بیان چگونگی انتخاب موضوع سمینار، تعیین استاد مشاور، گردآوری مطالب علمی، زمان‌بندی‌های مرحله‌ای مربوط به تهیه گزارش و ارائه شفاهی سمینار، شرکت در جلسات ارائه و مواردی از این قبیل به شرح ذیل می پردازد:

- در این درس هر دانشجو با انتخاب یک موضوع زیر نظر یکی از اساتید گروه تخصصی خویش که «استاد درس سمینار» نامیده می شود، به تحقیق پیرامون آن موضوع می پردازد. این تحقیق بایستی شامل **بررسی سابقه و وضعیت موجود، جدیدترین کارهای انجام شده در زمینه موضوع تا این زمان، و روال‌های آتی مهم مربوط به موضوع** باشد.
- دانشجویان درس سمینار بایستی اجباراً در جلسات ارائه شفاهی سایر دانشجویان شرکت نمایند.
- موضوع سمینار می‌تواند با موضوع پایان نامه دانشجو در یک راستا (حتی یکسان)، و یا در دو زمینه متفاوت باشد. *** توصیه می‌شود موضوع سمینار و پایان نامه در راستای هم و استاد راهنمای پایان نامه بعنوان استاد درس سمینار انتخاب گردد.
- دانشجو بایستی تا زمان آخرین ارائه شفاهی، گزارش کتبی سمینار را تحویل دهد. گزارش بایستی تایپ شده و با رعایت کامل اصول ارائه کتبی تهیه شده و **به لحاظ محتوا و فرمت مناسب** و به تائید استاد مشاور رسیده باشد. کیفیت نامناسب گزارش و تأخیر در تحویل آن موجب کسر بخشی از نمره درس سمینار خواهد شد.
- اهداف شرکت در جلسات سمینار شامل آشنایی با طریقه ارائه شفاهی، آشنایی با موضوعات علمی مختلف در گرایش مربوطه می باشد.
- دانشجویانی که درس سمینار را اخذ نموده اند تا بعد از دفاع از موضوع در درس سمینار خویش باید تعداد ۷ برگ فرم مربوط به درس سمینار را تکمیل نمایند و به حوزه پژوهشی مؤسسه تحویل نمایند.
- در خصوص تعیین زمان دفاع از درس سمینار دانشجویان کارشناسی ارشد به شرح ذیل اقدام گردد:
 - ❖ دانشجویانی که در نیمسال اول، واحد سمینار را اخذ نموده و یا تمدید کرده‌اند، باید تا تاریخ ۵ اسفندماه (قبل از حذف و اضافه نیمسال دوم) نسبت به دفاع اقدام نمایند.
 - ❖ دانشجویانی که در نیمسال دوم، واحد سمینار خود را اخذ نموده و یا تمدید کرده‌اند، باید تا تاریخ ۵ تیرماه نسبت به دفاع اقدام نمایند.
 - ❖ در صورت عدم دفاع درس سمینار در تاریخ‌های فوق‌الذکر باید نسبت به اخذ مجدد درس سمینار اقدام و شهریه درس سمینار و همچنین شهریه ثابت را پرداخت نمایند.
 - در جلسه دفاع از درس سمینار، اعضاء زیر حضور داشته باشند:
 - ❖ استاد درس سمینار، مدیر گروه تخصصی یا یک نفر از اساتید گروه و نماینده تحصیلات تکمیلی و حداقل سه نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد رشته / گرایش مربوطه.

- درس روش تحقیق به عنوان پیشنیاز درس سمینار می‌باشد و باید قبل از درس سمینار، اخذ و گذرانده شود.
- درس سمینار به عنوان پیشنیاز درس پایان نامه می‌باشد و باید قبل از درس پایان نامه، اخذ و گذرانده شود.

۳- ارائه کتبی سمینار

یکی از بخش‌های مهم سمینار گزارش یا ارائه کتبی آن می‌باشد. در گزارش سمینار می‌بایستی ضوابطی که در گزارشات علمی- فنی مد نظر هستند که از جهت‌های کمی، کیفی و فرمت رعایت شده باشد. لذا این بخش به بیان کنترل کیفی، اجزاء، ساختار و نیز فرمت ارائه گزارش سمینار می‌پردازد.

کنترل کیفی گزارش سمینار

کنترل کیفی را باید پاراگراف^۱ به پاراگراف انجام داد. این کنترل باید از نظر محتوایی صورت پذیرد. برای این کار، به جنبه‌های زیر باید به دقت توجه کرد:

- اعتبار و دقت علمی- فنی
- وجود ارتباط معنایی و انسجام آن‌ها بین پاراگراف‌های پی در پی
- منطق مندی و صحت استدلالها
- انتخاب مناسب عنوان اصلی و عناوین داخلی
- رعایت ویژگی‌های سبک و زبان متن علمی- فنی
- انتخاب درست و به جای کلمات
- وجود مقدمه مناسب
- رعایت آیین نگارش
- استفاده درست و به جا از علائم سجاوندی
- درج درست پانوشته‌ها و شماره‌های ارجاع دهنده
- انتخاب معادل اصطلاحات بیگانه و نوشتن صحیح املاي آن‌ها
- درج صحیح پاراگراف در صفحه (رعایت فاصله‌ها از دو کران کاغذ)
- درج صحیح پاراگراف نقل قول شده
- وضوح شکل‌ها و جدول‌ها (که معمولاً بین پاراگراف‌ها درج می‌شوند)
- انتخاب محل مناسب برای درج شکل‌ها و جدول‌ها
- استفاده از نوع و اندازه مناسب برای قلم (فونت)
- نوشتن درست فرمول‌ها، واحدها، مقیاس‌ها، کوتاه نوشت‌ها
- رعایت حاشیه گذاری
- رعایت فاصله گذاری مناسب بین قسمت‌های مختلف گزارش

اجزاء و ساختار گزارش سمینار

اجزاء گزارش سمینار در ذیل بیان شده است. مواردی که در داخل گروه قرار گرفته‌اند، اختیاری می‌باشند:

- ۱- جلد (مطالب صفحه عنوان. روی جلد نیز درج می‌شود)
- ۲- صفحه سفید

^۱ Paragraph

- ۳- صفحه بسم اله الرحمن الرحيم
- ۴- صفحه عنوان (طبق شکل ۱)
- ۵- صفحه (یا صفحات) تقدیم به ... / سپاسگزاری
- ۶- چکیده
- ۷- صفحه (یا صفحات) فهرست مطالب
- ۸- صفحه (یا صفحات) فهرست شکل‌ها و جدول‌ها
- ۹- بخش‌های متن اصلی (با شروع از بخش مقدمه)
- ۱۰- [خلاصه هر فصل مستقل در انتهای همان فصل]
- ۱۱- نتیجه‌گیری و اشاره به روال‌های آتی مهم و محورهای مطالعه و گسترش بیشتر
- ۱۲- پیوست‌ها
- ۱۳- فهرست منابع (مراجع)
- ۱۴- صفحه سفید

فرمت محتوای گزارش سمینار

برای تایپ گزارش سمینار به فارسی، فقط از نرم افزار مایکروسافت ورد (MS-Word) با امکانات فارسی استفاده کنید. متن اصلی گزارش به صورت تک ستونی با قلم B Nazanin و اندازه ۱۲ pt تک فاصله (single space) تهیه شود. عنوان همه بخش‌ها با قلم B Nazanin و اندازه ۱۴ پرننگ و عنوان زیربخش‌ها با قلم B Nazanin و اندازه ۱۲ پرننگ تایپ شود. عنوان هر بخش یا زیربخش، با یک خط خالی فاصله از انتهای متن بخش قبلی تایپ و شماره‌گذاری شود. خط اول همه پاراگراف‌ها تورفتگی به اندازه ۰/۷ cm باشد. فاصله متن از طرفین و بالا و پائین صفحه ۲/۵ سانتیمتر باشد.

آرم مؤسسه
عنوان مؤسسه (مؤسسه آموزش عالی علامه نایینی)
سمینار کارشناسی ارشد در رشته گرایش
عنوان سمینار
توسط: نام دانشجو
استاد درس سمینار: نام استاد درس سمینار
تاریخ

شکل ۱- صفحه عنوان گزارش سمینار

۳-۳-۱- طول گزارش

حداقل تعداد صفحات گزارش می بایست ۲۵ صفحه باشد.

۳-۳-۲- واژه‌های خارجی در متن فارسی

برای واژه‌ها و نام‌های خارجی، حتی‌الامکان از معادل‌های فارسی مصطلح و مصوب استفاده کنید. در مورد نام‌های خارجی غامض یا معادل‌های غیرمصطلح فارسی، فقط در اولین ارجاع و بلافاصله پس از ذکر این گونه واژه‌ها، معادل لاتین آن در پاورقی یا در پیرانتزی پس از واژه قید شود.

۳-۳-۳- پاورقی‌ها

در صورت نیاز به درج پاورقی، همهٔ موارد فارسی به صورت راست‌چین با قلم B Nazanin و اندازه ۱۱ pt و پاورقی‌های لاتین به صورت چپ‌چین با قلم تایمز اندازه ۹ pt نوشته شوند.

۳-۳-۴- معرفی علائم و متغیرها در متن

هر نوع متغیر یا علامت به کار رفته در متن گزارش، در اولین ارجاع به آن معرفی شود.

۳-۳-۵- فرمول‌ها و روابط

متن فرمول‌ها به صورت چپ‌چین در یک یا چند سطر نوشته شود. اندازهٔ فرمول‌ها متناسب با متن انتخاب شود و همهٔ متغیرها و اعداد در آنها با قلم تایمز (Times New Roman) تایپ شوند. فرمول گذاری بصورت فصلی (مثل ۱-۵ یعنی فرمول شماره ۵ از فصل ۱) شماره گذاری شوند. شمارهٔ هر فرمول در داخل پیرانتز و در سمت راست سطر فرمول قرار گیرد.

۳-۳-۶- واحدها

واحد اعداد یا کمیت‌هایی که در جدول‌ها و شکل‌ها می‌آیند، یا عنوان محورهای یک نمودار را بیان می‌کنند، باید ذکر شوند.

۳-۳-۷- جدول‌ها

هر جدول باید دارای شماره و عنوان (توضیح) باشد، که به صورت وسط چین در بالای آن با قلم B Nazanin پررنگ و اندازه ۱۰ pt تایپ و به صورت فصلی (مثل ۱-۵ یعنی جدول شماره ۵ از فصل ۱) شماره گذاری می‌شود. بهتر است جدول‌ها در داخل متن و پس از جایی که به آن‌ها ارجاع می‌شود، درج گردند. همهٔ اعداد در جدول‌ها باید به صورت فارسی و وسط چین تایپ شوند. ذکر واحد کمیت‌ها در جدول الزامی است. هر جدول را با یک سطر خالی فاصله از متن ماقبل و مابعد آن قرار دهید.

۳-۳-۸- شکل‌ها و نمودارها

هر شکل و نمودار باید دارای شماره و عنوان (توضیح) باشد که به صورت وسط چین در زیر آن با قلم B Nazanin پررنگ و اندازه ۱۰ pt تایپ و به صورت فصلی (مثل ۱-۵ یعنی شکل شماره ۵ از فصل ۱) شماره‌گذاری می‌شود. بهتر است شکل‌ها در داخل متن و در جایی که به آنها ارجاع می‌شود، درج گردند. ذکر واحد کمیت‌ها در شکل‌ها الزامی است. در متن گزارش باید به همه شکل‌ها ارجاع شود. در تهیه شکل‌ها توجه کنید که اندازه اعداد، واژه‌ها، کمیت‌ها و راهنمای منحنی‌ها (legend) به قدر کافی بزرگ باشد تا پس از درج در گزارش، کاملاً واضح و خوانا باشند. هر شکل را با یک سطر خالی فاصله از متن ماقبل و مابعد آن قرار دهید.

۳-۳-۹- نتیجه‌گیری

وجود بخش نتیجه‌گیری پس از متن اصلی گزارش الزامی است.

۳-۳-۱۰- مراجع

مراجع به همان ترتیبی که در متن به آن‌ها ارجاع می‌شود، می‌آیند. در گزارش باید به همه مراجع اشاره شود. مشخصات هر مرجع به صورت کامل و در قالب استاندارد (نمونه‌های زیر) ذکر شوند. مراجع فارسی را با قلم B Nazanin نازک ۱۱ pt و مراجع انگلیسی را با قلم تایمز ۱۰ pt تایپ کنید.

- [۱] ب. مقدم، ا. تقوی، و ن. طاهری، **آشنائی با شبکه‌های کامپیوتری**، چاپ دوم، انتشارات نصر، تهران، ۱۳۷۵.
- [۲] ی. براون، **مقدمه‌ای بر شبکه‌های عصبی**، ترجمه م. ع. آرام، انتشارات فجر، مشهد، ۱۳۷۰.
- [۳] **راهنمای کاربران حسابرس**، شرکت پردازش رایانه‌ای ایران، تهران، ۱۳۶۵.
- [۴] ج. عارف، **استنتاج فازی بوسیله شبکه‌های عصبی**، پایان نامه کارشناسی ارشد هوش مصنوعی، دانشکده مهندسی کامپیوتر، دانشگاه صنعتی شهر، ۱۳۷۴.
- [۵] ج. حسینی، و ح. ربانی، "ارائه روشی جدید در تشخیص جهت امواج رادیویی"، **نشریه علمی - پژوهشی امیرکبیر**، سال هشتم، شماره ۴۲، ص ۱۲۵-۱۴۷، ۱۳۷۷.
- [۶] ج. حسینی، و ح. ربانی، "ارائه روشی جدید در تشخیص جهت امواج رادیویی"، در **مجموعه مقالات هفتمین کنفرانس سالانه انجمن کامپیوتر ایران**، ص ۲۲۴-۲۳۲، ۱۳۸۰.
- [۷] M. A. Ahmadi, and M. H. Rahimi, *Fuzzy Set Theory*, New Jersey: Prentice-Hall, ۱۹۹۵.
- [۸] M. A. Ahmadi, M. H. Rahimi, and A. Fatemi, "Evidence-Based Recognition of ۳D Objects," *IEEE Transaction on Pattern Analysis and Machine Intelligence*, vol. ۱۲, no. ۱۰, pp. ۸۱۱-۸۳۵, ۱۹۹۴.
- [۹] A. Taheri, "On Extensions of Fishers Linear Discriminant Function," *Proceeding of IEEE International Conference on Pattern Recognition*, pp. ۷۵۲-۷۵۸, ۱۹۹۲.
- [۱۰] M. A. Ahmadi, *On Extensions of Fishers Linear Discriminant Function*, Ph.D. Dissertation, MIT, Cambridge, MA, ۱۹۸۲.

۴- ارائه شفاهی سمینار

ارائه شفاهی سمینار نیز از اهمیت بالائی برخوردار می‌باشد. دانشجویان می‌بایست، تلاش نمایند تا با تمرین و ممارست در انجام ارائه‌های شفاهی توانائی خود را در انتقال شفاهی مطالب علمی- فنی تقویت نمایند. در این بخش نکاتی در راستای

تقویت این توانایی ارائه می‌گردد. در ابتدای این بخش چگونگی ارائه شفاهی به گونه‌ای ساختمان مطرح می‌شود و در ادامه خصوصیات ارائه کننده و شیوه مناسب ارائه توضیح داده خواهد شد.

ساختمندی ارائه

- ارائه شفاهی سمینار می‌بایست ساختمان باشد. ارائه‌ای را ساختمان گوییم که به طرز زیر انجام شود:
- با مقدمه ای جذاب شروع شود. به نحوی که از همان آغاز نظر مخاطب جلب شود. مقدمه باید با جملات کوتاه و مؤثر بیان شود.
- رعایت شئون فرهنگی و عرف محیط
- ادای احترام به حاضرین
- کسب اجازه از اساتید در موضوع ارائه (از حاضر و غایب، ترجیحاً بدون ذکر نام و حتماً بدون مبالغه و مداهنه، و به اختصار)
- ارائه کننده خود را به اجمال معرفی کند
- طرح عنوان اصلی و عناوین داخلی مهم تر (که در اسلاید ها نوشته شده اند)
- بیان حیطه و حدود موضوع
- بیان سوابق کارهای انجام شده در موضوع، به اختصار
- اشاره‌ای مختصر به امکانات و مشکلات احتمالی مطالعه پژوهش در موضوع
- مطلب اصلی به صورت بخش‌بندی شده، با شروع از مفاهیم آشنا برای مخاطبین و بیان مفاهیم مبنایی مطلب مطرح شود. (مدت هر بخش باید متناسب باشد).
- تسلسل و توالی منطقی بخش‌های مختلف بحث با رعایت زمان‌بندی ارائه باید حفظ شود.
- نتیجه گیری‌های مرحله‌ای از هر قسمت بحث انجام شود.
- جمع‌بندی نهایی و نتیجه‌گیری‌های لازم پس از اتمام بخش‌های مختلف، انجام شود.
- اشاره به منابع مطالعه شده
- به سؤالات مخاطبین پاسخ مناسب داده شود.
- از مخاطبین به خصوص از سؤال کنندگان و شرکت کنندگان سپاسگزاری شود.

خصوصیات ارائه کننده سمینار

ارائه کننده شفاهی، بهتر است خصوصیات زیر را داشته باشد:

- ظاهر آراسته و متناسب با عرف جامعه
- تمرکز فکر، جمعیت خاطر
- گشاده رویی و صبر و حوصله
- قابلیت (هنر) جلب توجه مخاطب
- توانایی اشراف بر فضای ارائه و کنترل جو ارائه
- ادب در کلام و ادب در رفتار
- تأثیر نگاه
- نفوذ کلام
- حضور ذهن و حاضر جوابی
- خون سردی و تسلط بر اعصاب
- توانایی برقراری ارتباط حضوری زنده و پویا

شیوه سخنرانی ارائه کننده

ارائه‌کننده باید طبق شیوه زیر سمینار را ارائه نماید. باید توجه داشت که این کار، بسیار ظریف و حساس است. ارائه‌کننده باید سعی کند، کمترین اشتباه را چه در گفتار و چه در رفتار مرتکب شود تا سخنرانی مؤثر و موفق داشته باشد، به ویژه اگر بخواهد ارائه شفاهی او مجاب‌کننده باشد.

- قبل از شروع سخن، با **گردش آرام نگاه** به همه سوی، لحظاتی به مخاطبین نظاره کند.
- اصل **نایکنواختی صدا** را رعایت کند، گاه آرام سخن بگوید و گاه با صدای رسا و بلند. صدای متناسب با موضوع داشته باشد.
- صدای متناسب با موقعیت مکانی ارائه و تعداد حاضرین داشته باشد.
- از آهنگ، نواخت و لحن کلام بطور متناسب استفاده کند.
- بیانی **ساده و روان** داشته باشد. با جملاتی حتی الامکان کوتاه، مؤثر و در عین حال با **احساس سخن** بگوید.
- تکیه کلام نداشته باشد.
- حتی الامکان با چند سبک سخن بگوید.
- مطلب را طبق طرح زمان بندی ارائه کند و از وقت به درستی استفاده نماید.
- از حاشیه پردازی و زیاده‌گویی اجتناب کند.
- تأکیدات و تکرارهای بجا داشته باشد.
- از **مکث و سکوت** بجا و به اندازه به عنوان امکانی برای **تأثیرگذاری بیشتر** روی مخاطبین، به درستی استفاده کند.
- از بکار بردن کلمات و عبارات ابهام‌انگیز اجتناب کند.
- در هر لحظه سعی کند **وضعیت مخاطبین**، یعنی میزان کشش، علاقه و حوصله آنها را به شنیدن و دنبال کردن مطلب، درک کند.
- از **نگاه** به عنوان امکانی جهت برقرار کردن ارتباط پویا با مخاطبین و تأثیرگذاری روی آنها به خوبی استفاده کند و **عدالت در تقسیم نگاه** بین مخاطبین داشته باشد.
- از **حرکات بدن**، بویژه دست، به طور مناسب و بقدر کافی بهره بگیرد.
- ثابت و بی حرکت در یک مکان نایستد.
- حتی الامکان مخاطبین را در ارائه **مشارکت** دهد.
- گاه گاه و به اقتضای موقع و مطلب، با رعایت جوانب عرفی و فرهنگی، کلام خود را **تلطیف** کند.
- از تفاخر، تکبر، خودنمایی و فضل‌فروشی پرهیز کند. متواضع باشد. ولی نه بطور تصنعی یا از روی ضعف.
- از امکانات دیداری- شنیداری بخوبی و به موقع استفاده کند.
- در تمام مدت ارائه سعی با صداقت و صمیمیت به مخاطبین نشان دهد که برای آنها اهمیت زیاد قائل است.
- با اطمینان سخن بگوید و هر جا که تردید داشته باشد، تردیدش را صریحاً اعلام کند.

با آرزوی توفیق الهی

سرپرست حوزه

پژوهشی و تحصیلات تکمیلی

مسعود رضایور کمال آباد